

Lesbos, parel van de Egeïsche Zee

O.W. Zijlstra

Zo wordt dit Griekse vogeleiland, op een steenworp afstand van de Turkse kust, wel genoemd. Wij hebben dit vogelrijke eiland begin mei 1999 bezocht. Geografisch ligt dit eiland strategisch, omdat veel vogels er langs trekken op weg naar het noorden. Het ligt min of meer op de vliegroute naar de Zee van Marmara en de Bosporus. Bovendien kent het eiland verscheidene rivieren en poeltjes die voor vogels aantrekkelijk zijn na een lange vlucht over zout water. Het eiland, met afmetingen van 45 bij 75 km, heeft ongeveer 90.000 inwoners. De hoofdstad is Mitilini met ruim veertigduizend inwoners. Het eiland verkrijgt inkomsten uit de vele olijfbomen, ruim tien miljoen zeggen ze. Verder beslaan naald- en eikenbossen een groot deel van het eiland. In deze bossen, die ogenschijnlijk niet zo rijk zijn, kunnen wij nog wel de Vlaamse Gaai (waarschijnlijk subspecies *atricapillus*), Middelste Bonte Specht en de Rouwmees aantreffen.

De kleinschalige visserij zorgt ook voor werkgelegenheid en als derde is daar het toerisme dat de laatste jaren is toegenomen, maar het eiland nog niet overheerst, zoals dat bij andere Griekse eilanden wel het geval is. Geografisch is het eiland in trek bij vogels, maar dat was het ook voor de Turken. Het eiland is vierhonderd jaar in Turkse handen geweest. Sinds 1912 behoort het bij Griekenland. Die willen dat graag zo houden gezien hun forse militaire aanwezigheid op het eiland.

Doorkijkje op de baai van Skala Kallonis.

Foto: Otte W. Zijlstra.

Locatie

Wij verbleven in een hotel op het eind van de baai van Kallonis. Dit ligt het meest centraal en in de buurt van de mooiste vogelgebieden. Er zijn geen constant lopende rivieren op het eiland maar wel veel bronnen waarvan sommige geneeskrachtig. In het voorjaar bevatten de rivieren nog wel water en stromen ze ook, afhankelijk van de neerslag in de winter. Verder zijn er diverse riviermondingen en poelen die worden beïnvloed door de getijden. Door stormen kan het rivierwater soms de riviermondingen worden opgestuwd. Dit zijn de East River, de West River. Het Inland Lake is een klein meertje in de buurt van de West River. Op weg naar het binnenmeertje komt men langs oude olijfbomaarden met als onderbegroeiing fraaie Klaprozen. In de olijfbomen hangen opgerolde net-

ten en wij vroegen ons even af waar die voor dienen. Later bedachten wij dat die dienst kunnen doen om de olifanten op te vangen die met stokken van de boom worden geslagen.

Onder de brug broeden de Roodstuitzwaluwen. In de toegangssloten diverse Rivierschildpadden. Als men even de tijd ervoor neemt ziet men ook Waterslangen zwemmen. Ook de baai is de moeite waard en dan met name de randen.

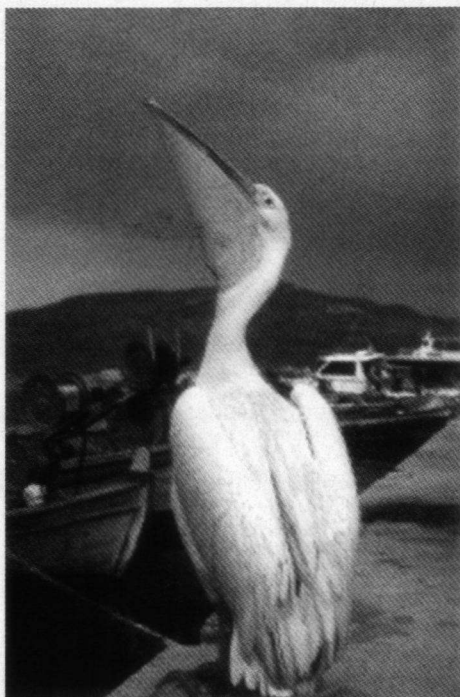
Wij verbleven in hotel Aegeon. Dit wordt aan de zuidzijde begrensd door een nog ongerept, sluf-terachtig gebied dat alleen door de natuur wordt gemoduleerd. Daar broedt onder andere de Griel. In de ochtenduren zitten vaak Steenuiltjes op de boerenschuurtjes. Ook is dit het broedterrein van de Kleine en de Strandplevier. Diverse Landschildpadden kunnen wij hier nog aantreffen. Vlak bij

het voornoemde hotel bevindt zich het Kalloni Ilpoeltje. Het gelijknamige hotel kijkt er op uit. Men kan gemakkelijk om de poel heen lopen en je hebt dan een goed zicht op de vogels. Altijd staan er wel vogelaars te kijken, zodat nieuwtjes snel kunnen worden doorgegeven, zoals de Sporenkievit die zich enkele dagen ophield in de poel. Ook in deze poel aanwezig tijdens ons verblijf onder andere: Ralreiger, Purperreiger, Waterral, Woudaapje en broedende Steltkluten. In het dorp kan men 's avonds de Kerkuil in en uit een schoorsteen zien vliegen.

Dagindeling

Meestal stonden wij om 5.30 uur op en gingen enkele uren in de buurt vogelen. Daarna terug naar het hotel voor een lekker ontbijt. Na het ontbijt weer op route. Wij hebben enkele dagtochten gemaakt, onder andere naar het noorden en naar het westen. In het noorden hebben wij Petra en Anaxos bezocht. Hier is een goede plek voor de Ruppells Grasmus. Onderweg komt men door een fraai berggebied. Regelmatig stoppen levert altijd wel wat op, zoals: Rouwmees, Bruinkeelortolaan en diverse stootvogels. Op de rotsen letten op de Hardeen (hagedis); die liggen daar met een verrassend mooie schutkleur op de rotsen te zonnen. Daar er regelmatig een Slangenarend boven de rotsen verschijnt zijn ze nogal schuw en moeilijk te benaderen.

Een dag naar het westen is ook zeker de moeite waard. Het is een bergachtig gebied waar vanwege de ontoegankelijkheid alleen wat schapen kunnen worden gehouden. Deze worden gemolken en van de melk wordt de beroemde feta (kaas) gemaakt. Hier kunnen wij ook de Smyrnagors aantreffen. Deze onopvallend gekleurde vogel broedt op schaars begroeide berghellingen. Over de habitatkeuze is weinig bekend. In Griekenland broedt hij alleen op enkele eilanden in de Egeïsche Zee, onder andere op Chios en natuurlijk Lesbos. Nergens is de soort algemeen. Ook in Turkije komt de soort voor, maar nergens in grote aantallen. Op de draden letten op Roodpootvalken, gorzen en verder westwaarts ook Kleine Torrenvalken. De zuidkant biedt nog enkele bijzondere soorten waarvan de Turkse Boomklever niet mag worden gemist. Deze bevindt zich in de buurt

Roze Pelikaan, de 'havenmeester'; is vanaf het ochtendgloren te vinden bij de binnenkomende vissersbootjes.
Foto: Otte W. Zijlstra.

van een picknickplaats bij Achladeri. Deze soort treft men alleen aan in naaldbossen. Er broeden op Lesbos maar enkele tientallen paren en Lesbos is ook de enige plaats in Griekenland waar de soort voorkomt. Derhalve vindt hij hier, evenals de Smyrnagors, zijn meest westelijke verspreiding. In de zoutpannen bij Skala Kallonis lopen altijd wel wat Flamingo's. Hier ook kans op Zwarte Ooievaar, Grote Zilverreiger en veel Steltkluten. Ook kunnen wij Casarca's aantreffen. In de trektijd is het gebied ten oosten van de zoutpannen in trek bij Zwarte Ibissen, Balkankwikstaarten en Rood-

Zwarte Ooievaar vissend in het kanaal dat om de zoutpannen heen is aangelegd.
Foto: Otte W. Zijlstra.

Olijfboomgaard met een fraaie onderbegroeiing van Klapprozen. Hier kunnen wij de Middellste Bonte Specht aantreffen.
Foto: Otte W. Zijlstra.

keelpiepers. Terwijl wij een hagedis fotografeerden, ontdekten wij op het zandpad onder een steen een schorpioen. Wij hebben hem voorlopig gedetermineerd als *Buthus occitanus*. Het dier is ongeveer drie centimeter lang, inclusief de scharen en kenmerkende gekromde slanke staart die eindigt in een stekel. Ondanks zijn geringe formaat maakte hij toch indruk op ons. Zijn steek is pijnlijk en hij zou gevaarlijk zijn voor kinderen.

Animator

Het eiland is ontdekt door de Britse natuurliefhebbers sinds Richard Brooks zijn bekende boekwerk over Lesbos (Richard Brooks spreekt liever over Lesvos) heeft uitgegeven. Hij beveelt dit eiland van harte aan bij de Britse vogelaars en hoopt met het ecotoerisme te bereiken dat de natuurwaarden in stand kunnen worden gehouden en hoge hotelbouw kan worden voorkomen. Voor vogelfotografen en natuurliefhebber, waaronder ondergetekende, is het dan ook dubbel genieten. De vogels lijken er minder schuw en kunnen met enig geduld goed worden gefotografeerd. In de berggebieden, tot ruim negenhonderd meter hoog, kan men een rijke flora aantreffen met in het voorjaar tientallen orchideeën.

Welke periode moeten wij gaan?

Het voorjaar is uiterst geschikt en in mindere mate het najaar. In de winter kan met er diverse wintergasten aantreffen. Vanaf midden april wordt het interessant, omdat het eiland dan wordt aangedaan door de trekvogels. Tijdens deze trek kunnen leuke soorten worden waargenomen, zoals: Palmtortel, Kuifkoekoek en Griekse Spotvogel.

■ Otte w. Zijlstra, Kostverlorenstraat 38, 1733 VH, Nieuwe Niedorp, (0226) 41 17 49.

LITERATUUR:

Birding on the Greek Island of Lesbos: Richard Brooks is bijna in elk hotel op Lesbos verkrijgbaar, maar kan ook bij de boekhandel in Naturalis (Leiden) worden besteld, (071) 568 76 00.
Diek, Harvey van (2000): Lesbos Mytilini, 3-10 september 1999. De Mourik 26 (1): 22-31. Adres auteur: J. Cremerstraat 15-2, 6821 DA Arnhem.
Hendriksen, Bartho & Leo Platvoet (1998): Sámos en Oost-Egeïsche eilanden. Sámos, Lésbos, Chíos, Ikaria en Limnos. Uitgeverij De Geus, Breda.

Eco Tourist Services organiseert in samenwerking met het Het Vogeljaar groepsreizen naar dit vogelrijke eiland. Nadere inlichtingen zijn te verkrijgen bij de redactie van Het Vogeljaar.

Een aantal soorten die hier overwinteren, zijn dan al weer voor een deel vertrokken, zoals: Grote Zilverreiger, Zwarte Ooievaar, diverse eendensoorten en steltlopers. De Zwarte Ooievaar schijnt hier op enkele afgelegen plekken te broeden. Eind april, begin mei pakt men nog een staartje van de wintergasten mee. Fitis en Tjiftjaf hebben wij niet meer aangetroffen. Voor sommige andere soorten is men te vroeg, zoals voor de Roze Spreeuwen. Die trek komt pas na half mei op gang.

Het strategisch gelegen eiland kent twee baaien met een nauwe ingang. Wij verbleven bij de baai die centraal ligt bij het dorp Skala Kallonis. Deze baai is erg visrijk en dat is van belang voor de plaatselijke vissers als wel voor de visetende vogels. In de haven van Skala Kallonis fungeert de Roze Pelikaan als havenmeester. Hij is geadopteerd door de plaatselijke vissers en krijgt zo nu en dan een, niet commercieel, visje toegeworpen. Het verhaal wil dat zijn partner is verongelukt en dat de vissers uit medelijden hem van zijn dagelijkse kostje voorzien. In de berggebieden is de Bruinkeelortolaan algemeen. Ook hebben wij enkele keren de Slangenarend en Arendbuizerd waargenomen.

De gebieden aan de kusten worden bedreigd, onder meer door hotelbouw. Het eiland is echter nog niet ontdekt door het massatoerisme, zoals Kos, Rhodos en Kreta. Dit moet natuurlijk zo blijven. Het moet mogelijk zijn om het (natuur)toerisme verder te ontwikkelen, rekening houdend met de plaatselijke natuurwaarden. Als de laatste verdwijnen, verdwijnt ook een deel van de inkomsten die het vogeltoerisme nu al genereert.